

Actief Aamsveen

Nieuwsbrief voor grondeigenaren, ondernemers, bewoners, omwonenden en projectpartners over het natuurherstel in het Natura 2000/PAS-gebied Aamsveen



oktober 2018

Samen economisch sterker, met de kracht van de natuur

De komende jaren werken we samen aan het behoud en herstel van kwetsbare natuur en realiseren we nieuwe kansen voor de economie. Dat is geen luxe, maar pure noodzaak. De natuur heeft te lijden onder effecten van industrie, verkeer en landbouw, terwijl nieuwe economische ontwikkelingen worden beperkt om de natuur niet verder te belasten. Bewoners, belangenorganisaties en overheid hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de kwaliteit van het leefgebied van dieren en planten te verbeteren, voor nu en in de

toekomst. Met maatwerk maken we de natuur veerkrachtig en weerbaar tegen invloeden van buiten, waardoor weer nieuwe economische kansen ontstaan. Tegelijkertijd pakken we de oorzaken van de schadelijke effecten bij de bron aan. De maatregelen kunnen effect hebben op de gronden in de directe omgeving van de Natura 2000-gebieden. Samen met de grondeigenaren zorgen we voor een passende oplossing voor hun toekomst.

Onderzoeken bijna afgerond



Toen we in het najaar van 2016 van start gingen in het Aamsveen, wisten we één ding zeker. Namelijk dat we nog héél veel niet wisten van dit natuurgebied. De ontstaansgeschiedenis van het landschap was onbekend, de cultuurhistorie vertoonde gaten, de werking van het hoogveensysteem kenden we niet en ook over de wisselwerking tussen het veen en de omgeving tastten we in het duister. Zoals ik in de zomer van 2017 schreef, zouden we ons daar in eerste instantie over buigen en veel onderzoek doen.

Nu, vlak na de zomer in 2018, zijn de meeste onderzoeken afgerond en is heel veel duidelijk geworden rond de his-

torie en de werking van het Aamsveen. Een mooi moment om u te informeren. In deze nieuwsbrief zetten we de belangrijkste resultaten op een rij. Op 28 november nodigen we u graag uit voor een inloopavond waar we veel dieper op alle uitkomsten in kunnen gaan. Ook zijn we dan verder met het uitwerken van de concrete herstelmaatregelen voor het Aamsveen. Deze vormen straks de basis van het inrichtingsplan om het gebied duurzaam te beschermen en te verbeteren.

Heeft u tussentijds vragen, bijvoorbeeld over de onderzoeken, dan beantwoord ik die graag!

Hartelijke groeten,
Frank Meijer
projectleider Natura 2000 Aamsveen

Natura 2000 en PAS: hoe zat het ook alweer in het Aamsveen?

In Nederland kennen we verschillende soorten natuur. De kwaliteit van veel planten, dieren en landschappen gaat al langere tijd achteruit. Omdat natuur geen landsgrenzen kent, heeft de Europese Unie zogeheten Natura 2000-doelen bepaald. Deze zijn in één Europese Natura 2000-regeling vastgelegd die alle aangesloten landen uitvoeren. In Nederland zijn ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen. Hiervan liggen er 24 geheel of gedeeltelijk in Overijssel. Het Aamsveen is er één van.

Bedreigingen

De kwaliteit van veel Natura 2000-gebieden staat onder druk, onder meer als gevolg van verzuring, verdroging, versnippering en de aanwezigheid van teveel nitraten en fosfaten.

Hersteldoelen Aamsveen

De Natura 2000-hersteldoelen in het Aamsveen zijn het nog actieve hoogveen in stand te houden en uit te brei-



den en de heischrale graslanden, vochtige heiden, blauwgraslanden en pioniersvegetaties met snavelbiezen in het Glanerbeekdal te behouden. Levend hoogveen is zeer bijzonder en komt nauwelijks nog voor in Nederland. In het Aamsveen bevinden zich nog maar een paar plekje doordat het gebied al langere tijd kampt met een structureel te laag grondwaterpeil, vergrassing en bomengroei.

Glanerbeekdal, oftewel de 'lagg zone'

- De heischrale graslanden en blauwgraslanden worden bedreigd door verzuring en steeds minder kwelwater uit de stuwwal;
- De Elzenbroekbossen worden bedreigd door verdroging en door incidentele overstromingen met (veel) te voedselrijk water vanuit de beek.

Ontstaansgeschiedenis

Onderzoek naar het ontstaan van het Aamsveen heeft aangetoond dat het gebied vanaf circa 5.000 jaar voor Christus is gevormd. Het centrum van het oude hoogveen lag net over de grens in Duitsland. Pas later begon het Aamsveen langzaam in land te veranderen. Dit is een belangrijk uitgangspunt voor de herstelmaatregelen. Het grondwaterpeil moet hierdoor ten minste terug naar het niveau waar turf is gestoken, en bij voorkeur nog hoger.

Inloopavond op 28 november 2018

Op woensdag 28 november 2018 is er van 19.30 tot 21.30 uur een vrij toegankelijke inloopbijeenkomst voor iedereen met belangstelling voor het Aamsveen. Tijdens deze avond zijn behalve het projectteam ook een aantal onderzoekers aanwezig. U kunt dan vragen stellen over het project, de aanpak en de resultaten van de onderzoeken, analyses en conclusies, de herstelmaatregelen en het vervolgproces. Een uitnodiging voor deze avond volgt in oktober.

Inloopbijeenkomst Natura 2000 Aamsveen

Datum 28 november 2018
Tijd 19.30 – 21.30 uur
Locatie Café-restaurant Sandersküper, Alstätter Brook 34, Ahaus

Onderzoeken Aamsveen

Systeemanalyse en hoogveenonderzoek

Deze zomer zijn de zogeheten eco-hydrologische systeemanalyse en het hoogveenonderzoek afgerond. Ze hebben duidelijk gemaakt hoe de planten, dieren en het landschap samenhangen met de waterhuishouding in het gebied en hoe het 'systeem' als geheel functioneert. De belangrijkste conclusies zijn:

Hoogveen

- Het oppervlaktewatersysteem verliest water, zowel in Nederland als in het aangrenzende Duitse gebied;
- Delen van het hoogveen zijn 'lek' en er blijft regenwater in staan;
- De grondwaterstanden zijn te laag om actief hoogveen te kunnen vormen;
- De veenvorming en ontwatering op Duits grondgebied speelt hierin een belangrijke rol;

Duitsland

Het eco-hydrologisch onderzoek laat zien dat er in de huidige situatie water verdwijnt



naar het zuiden (Duitsland), het noordoosten en naar de Glanerbeek. Duitse medewerking is dus essentieel om het project te laten slagen. Het projectteam werkt daarom intensief samen met de partners van het Hündfelder Moor. Overigens werkt Landschap Overijssel al samen met Duitsland, bijvoorbeeld op het gebied van het beheer van grote hoefdieren zoals herten, reeën en zwijnen.

Bekijk de onderzoeken op www.landschapoverijssel.nl/aamsveen

De nieuwsbrief Actief Aamsveen is een uitgave van

Glanerbeek



De variantenstudie Glanerbeek loopt nog. Zoals het eco-hydrologisch onderzoek aantoont, heeft de Glanerbeek een ontwaterende werking die veel invloed heeft op de waterhuishouding

in het gebied. De variantenstudie vergelijkt 3 nieuwe varianten van de beek met de huidige vorm en ligging en rekent die door. De onderzoekers houden daarbij ook rekening met de Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelen van het waterschap Zodra de studie is afgerond, wordt deze eerst met de direct belanghebbenden besproken.

Cultuurhistorie

Het onderzoek naar de cultuurhistorie en archeologie van het Aamsveen is klaar. Het projectteam neemt de uitkomsten mee in het inrichtingsplan. De voornaamste bevindingen zijn:

- Het gebied was al in de prehistorie bewoond. Tot aan het begin van de bronstijd aan de rand van het Aamsveen, daarna - in de ijzertijd - lijken de bewoners zich hoger op de stuwwal van Enschede terug te trekken;
- Vanaf de middeleeuwen wordt er turf gewonnen in het gebied. Dit gebeurde stelselmatig met behulp van koeln



(langwerpige veenkulen of turfgaten), ten oosten van de Glanerbeek en in het noorden van het Aamsveen.

- In de loop van de 18de eeuw verdeelden en verkavelden de boeren rond Enschede het Aamsveen. Het werd intensief ontgonnen, tot in het recente verleden. In het Aamsveen zijn nog veel zichtbare overblijfselen (greppels, veenruggen, voormalige houtwallen) van de historische verkaveling te zien;

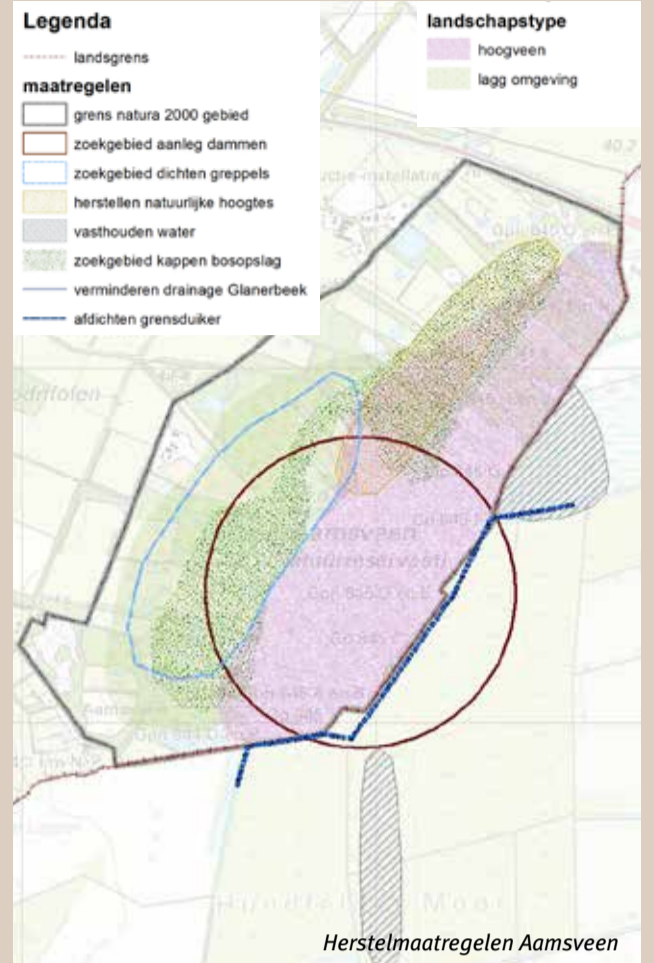
- Na de verkaveling begonnen boeren op hun eigen percelen nat veen te baggeren en te drogen op kluunplaatsen of -dellen die de naam droegen van de boerderij waar ze bij hoorden.

Deze werkwijze komt nergens anders in Nederland voor en is typisch voor het Aamsveen.



Kluunplaats

Herstelmaatregelen



Dit najaar werkt het projectteam de herstelmaatregelen (zie kaartje) voor het Aamsveen concreet en gedetailleerd uit. Het uiteindelijke inrichtingsplan is naar verwachting in het voorjaar van 2019 klaar. Maatregelen die een eind maken aan de verdroging, de 'lekken' en de te lage grondwaterstanden die het unieke hoogveen bedreigen, zullen hierin centraal staan. Uitvoering van het natuurherstel vindt mogelijk al vanaf de zomer van 2019 plaats.

Goede vraag!

Ook een vraag aan het projectteam Natura 2000 Aamsveen? Mail hem naar frank.meijer@landschapoverijssel.nl.



Wat wordt bedoeld met Samen werkt beter!?

Onder de noemer Samen werkt beter! (SWB) werken in Overijssel 14 partijen die bij Natura 2000 en PAS betrokken zijn, de komende jaren samen aan het behoud en herstel van kwetsbare natuur. Hiermee realiseren ze tegelijkertijd nieuwe kansen voor de economie omdat ontwikkelingen in de industrie, verkeer en landbouw nu vaak beperkt worden om de natuur niet verder te belasten. De gedachte achter SWB is dat bewoners, belangenorganisaties en overheid een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om de kwaliteit van leefgebieden van planten dieren te verbeteren en de oorzaken van schadelijke effecten bij de bron aan te pakken.

Even voorstellen: Alexander van der Elst

Sinds april versterkt een nieuwe terreinbeheerder de gelederen bij Landschap Overijssel. Wie is hij en wat is zijn eerste indruk van het Aamsveen?



'Mijn naam is Alexander van der Elst. Ik ben de opvolger van Harry Koster, terreinbeheerder van Landschap Overijssel in Zuidoost-Twente. Hiervoor heb ik elf jaar bij Staatsbosbeheer gewerkt. Samen met Harry heb ik de afgelopen maanden alle natuurterreinen bezocht die ik ga beheren en maak ik overal kennis. In het Aamsveen genoot ik direct van de weidsheid van het uitzicht en de bijzondere planten. Grappig ook hoe de grens erdoorheen slingert. Je loopt zo Duitsland in.'

Langs de Glanerbeekweg

Nieuwe poel voor de boomkikker



In 1998 legde Landschap Overijssel op een voormalig maisperceel aan de Glanerbeekweg een poel voor boomkikkers aan. Dat de 'huisvesting' in goede aarde viel, was van meet af aan duidelijk. De laatste jaren is dit echter langzaam veranderd. De waterstand in de omgeving van de poel is te hoog geworden en ook het ontstane bos rond de poel heeft een negatief effect op het leefmilieu voor deze kikkersoort.

Verbetering leefgebied

Dit najaar wordt de poel opnieuw aangepakt. Na het afgraven in 1998 van de verrijkte bovenlaag en het maken van laagten, wordt de poel anno 2018 onder andere juist weer wat opgevuld.

Wat gaat Landschap Overijssel doen?

- Jonge wilgen en elzen rond de poel verwijderen en de rand blijven maaien;
- Diepere delen van de poel opvullen met zand, zodat het water sneller op kan warmen wat gunstig is voor de voorplanting van de boomkikker;
- Een sloot naast de poel dempen;
- Inhammen zagen in het bestaande bos waardoor een ideaal leefgebied ontstaat voor de boomkikker én voor insecten;
- Een zichtlijn aanbrengen zodat wandelaars en fietsers de poel kunnen zien;
- Houtrillen (takkenhopen) neerleggen en bramen aanplanten ter vergroting van de diversiteit.

De werkzaamheden zullen naar verwachting vóór de winter zijn afgerond.

Eerste inloopavond Aamsveen druk bezocht



De eerste informatiebijeenkomst over Natura 2000 Aamsveen eind 2017 trok een kleine 100 belangstellenden. Bezoekers konden het projectteam en medewerkers van

de provincie en het waterschap vragen stellen over de aanleiding van het project, de planning, de onderzoeken, de relatie met de taken en doelen van het waterschap, de cultuurhistorie en uiteraard het te herstellen hoogveen en de overige bedreigde natuur in het Aamsveen. Veel bezoekers gaven aan het Aamsveen graag weer als ruig en ongerept hoogveengebied te willen zien. De gefilmde vogelvlucht over het natuurgebied trok de hele avond veel kijkers. 'Zeer informatief', was het commentaar.

Aanmelden en volgende nieuwsbrief

Wilt u deze nieuwsbrief voortaan (uitsluitend) per e-mail ontvangen? Laat het weten via frank.meijer@landschapoverijssel.nl of 06-11918300. Kent u mensen die deze nieuwsbrief nog niet ontvangen en die dat wel graag willen? Vraag hen dan zich aan te melden met een mailtje of een telefoontje naar bovenstaand adres en nummer. De volgende *Actief Aamsveen* verschijnt in het eerste kwartaal van 2019.

Wij hechten er grote waarde aan om veilig en correct om te gaan met uw persoonsgegevens. Wilt u weten hoe wij dat doen, lees dan onze privacyverklaring op www.landschapoverijssel.nl.

Foto's

Met dank aan: Ronald Stiefelhagen, Ruud Ploeg, Henny de Joode, Sigrid Westerbaan